

คลองไทย 9A : การศึกษาผลกระทบทางสังคม-วัฒนธรรม กรณีศึกษาจังหวัดตรัง Thai Canal 9A : Socio-Culture Impact Studies, Case Study of Trang Province

¹กฤตศิลป์ อ่างรังวิศวะ และ²สุริยะใส กตะศิลา

¹Kritasin Thamrongvisava and²Suriyasai Katasila

^{1,2}วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

^{1,2}College of Social Innovation, Rangsit University

¹Corresponding Author. E-mail : Krittasilp.t@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่นำมาซึ่งเหตุของผลกระทบทางสังคมในการดำเนินโครงการคลองไทย 9A 2) เพื่อศึกษาผลกระทบทางสังคม-วัฒนธรรม และวิถีดำเนินชีวิตในการขุดคลองไทย 9A กรณีศึกษาจังหวัดตรัง โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสุ่มประชากรที่เลือกมาอย่างเจาะจง จำนวน 11 คน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 3 คน กลุ่มข้าราชการในพื้นที่ จำนวน 6 คน อดีตข้าราชการ จำนวน 1 คน และกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว จำนวน 1 คน และการประชุมระดมความคิด (Focus Group) จำนวน 2 ครั้ง และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า 1. สภาพปัญหาที่นำมาซึ่งเป็นต้นเหตุของผลกระทบทางสังคมในการดำเนินโครงการคลองไทย 9A มี 5 ปรากฏการณ์ ได้แก่ 1) ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ที่เกิดจากการก่อสร้างโครงการ 2) การสร้างท่าเรือน้ำลึกและการขุดคลองไทยกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ 3) การขุดคลองไทยพาดผ่านแม่น้ำตรัง 4) การเสียพื้นที่ทางการเกษตรจากการขุดคลองไทย 9A 5) เสียพื้นที่เกษตรฐานที่เกิดจากการขุดคลองไทยโดยใช้ระเบิดและเครื่องจักรขนาดใหญ่ 2. ผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรมและวิถีดำเนินชีวิตในการขุดคลองไทย 9A กรณีศึกษาจังหวัดตรัง แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม 2) ผลกระทบทางด้านวิถีดำเนินชีวิต

คำสำคัญ: คลองไทย 9A; ผลกระทบทางสังคม; จังหวัดตรัง

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the problems leading to the causes of social impacts on the implementation of the Thai Canal 9A project; 2) to study the impacts on society, culture and way of life due to the excavation of the Thai Canal 9A, a case study in Trang province. This study was conducted using the qualitative research methodology from relevant documents and in-depth interviews with eleven key informants selected with purposive sampling consisting of three academics, six civil servants in the area, a former civil servant and a person from tourism business via focus groups held twice and concluded using descriptive analysis. The results revealed that with reference to the problems contributing to the cause of social impacts on the Thai Canal 9A project, there were five phenomena consisting of PM 2.5 caused by the construction of the project; the impacts of geographic changes caused by the construction of deep water port and the excavation of the Thai Canal; the excavation of the Thai Canal across the Trang River; waste of agricultural land owing to the excavation of

the Thai Canal 9A; and noise exceeding the level of noise standards caused by digging the Thai Canal by using bombs and large machinery. Moreover, according to the impacts on society, culture and way of life due to the excavation of the Thai Canal 9A, a case study in Trang province, the results showed that there were two aspects consisting of cultural impacts and impacts on the way of life.

Keywords: The Thai Canal 9A; Social Impact; Trang Province

บทนำ

“คลองไทย” หรือ แนวคิดคลองกระเดิม เป็นโครงการขุดคลองเพื่อสร้างทางเชื่อมระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย ณ บริเวณภาคใต้ของประเทศไทย โดยแนวคิดเส้นทางการขุดเดิมอยู่ที่แนวเส้นระหว่างอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง และอำเภอสวี จังหวัดชุมพร มีแนวความยาวขุดบนพื้นดินยาวประมาณ 80 กิโลเมตร แนวคลองใหม่ที่มีผลกระทบต่อด้านต่าง ๆ น้อยที่สุด คือ แนวขุดใหม่เส้น 9A โดยมีความเป็นมาจากการศึกษาเส้นทาง 9A เกิดขึ้นหลังจากที่คณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ ได้ศึกษาเส้นทางคอคอดกระเดิมคือ เส้นทางแนว 1 แนว 2 และแนว 2A ซึ่งเป็นเส้นทางที่ได้มีผู้ศึกษาไว้แล้ว โดยเป็นเส้นทางขุดคลองคอคอดกระผ่านจังหวัดระนอง-จังหวัดชุมพร ความยาวประมาณ 80 กิโลเมตร จากการศึกษาของคณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ พบว่า เป็นเส้นทางที่ขุดคลองได้ยากเพราะมีภูเขาและแคบ ซึ่งไม่สามารถพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ หรือพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมเมืองใหม่หรืออื่น ๆ ได้ และเมื่อขุดแล้วจะไม่คุ้มทุน ฯลฯ คณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ จึงศึกษาเส้นทางแนว 3 คือ แนว 3A แนว 3C เส้นทางแนว 4 เส้นทางแนว 5 แนว 5A เส้นทางแนว 6 และเส้นทางแนว 7 คือ แนว 7A และพบว่ามีปัญหาและผลกระทบที่แตกต่างกันไป จึงให้ความสำคัญน้อยกว่าเส้นทางใหม่ในการเลือกขุดคลอง (คณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการขุดคอคอดกระวุฒิสภา, 2548) เส้นทางใหม่ คือ เส้นทางแนว 9A มีระยะทางประมาณ 135 กิโลเมตร ความกว้าง 300-400 เมตร ความลึก 25-35 เมตร แนว 9A เป็นเส้นทางที่ผ่านทะเลในพื้นที่จังหวัดกระบี่ เขตอำเภอเกาะลันตา จังหวัดตรัง อำเภอสิเกา อำเภอวังวิเศษ อำเภอห้วยยอด และอำเภอรัชฎา จังหวัดพัทลุง อำเภอป่าพะยอม จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอทุ่งสง อำเภอชะอวด และจังหวัดสงขลา ที่อำเภอหัวไทร

ผลสรุปของการสำรวจของคณะกรรมการวิชาการวิสามัญฯ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการขุดคอคอดกระวุฒิสภาได้มองว่าคลองไทยแนว 9A เป็นตำแหน่งของแนวคลองที่มีความเหมาะสมมากที่สุดทั้งนี้ในสถานการณ์ปัจจุบันมีความเป็นไปได้ที่โครงการนี้จะดำเนินโครงการในอนาคตอันใกล้ ซึ่งโครงการของรัฐเช่นนี้ก่อนจะมีการดำเนินการจะมีการศึกษาประเมินด้านความคุ้มค่าของด้านต่าง ๆ โดยใช้มุมมองเครื่องมือทางด้านเศรษฐศาสตร์ในการดำเนินโครงการการประเมินโครงการ วิเคราะห์โครงการ เน้นการวิเคราะห์ของจุดคุ้มทุนทางเศรษฐกิจเป็นลำดับสำคัญ แต่อาจมิได้วิเคราะห์และประเมินความคุ้มค่าของผลกระทบทางสังคมที่มีต่อประชาชนเป็นประเด็นใหญ่ โดยประเด็นของผลกระทบของสังคมในการดำเนินการขุดคลองไทยแนว 9A มีทั้งผลกระทบทางลบและทางบวก แต่ที่ให้ความสำคัญในการศึกษาและสิ่งที่จำเป็นต้องวิเคราะห์ คือ ผลกระทบทางลบที่ส่งผลเสียต่อสังคม การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณา เพื่อให้ผู้กำหนดโครงการและภาคประชาชน ได้เตรียมความพร้อม

ด้านผลกระทบทางสังคมในการชดเชยของไทย 9A กรณีศึกษาจังหวัดตรัง ในแนวทางผู้วิจัยยังมองอีกว่า กลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบมิได้มีแค่ประชาชนที่อยู่ตำแหน่งของการชดเชยเท่านั้น แต่ยังมองว่าในระหว่างการดำเนินชดเชยของไทยแนว 9A จนชดเชยแล้วเสร็จสมบูรณ์ อาจจะส่งผลกระทบต่อประชาชนบริเวณทั้งหมดของคลองที่ตัดผ่านเป็นแนวขนาน โดยผลกระทบของสังคมที่เกิดขึ้นมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดความหนักเบาตามขอบเขตระยะทางของสองข้างของโครงการคลองชด

ทั้งนี้โครงการคลองไทยแนว 9A เป็นโครงการขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทยที่เคยมีมา เพื่อสามารถให้ตีกรอบพื้นที่การศึกษาให้ได้ผลการศึกษาในเชิงลึกและละเอียดที่สุดเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคม ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่ศึกษาเป็นจังหวัดตรัง เนื่องด้วยพื้นที่จังหวัดตรังเป็นชายฝั่งทะเลอันดามัน มีความอุดมสมบูรณ์ทางทะเล มีระบบนิเวศที่มีความสัมพันธ์ต่อด้านวัฒนธรรมและวิถีดำเนินชีวิต อีกทั้งจังหวัดตรังนอกจากมีการท่องเที่ยวทางทะเลแล้ว ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางบกที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในภาคใต้อีกด้วย เนื่องจากจังหวัดตรังมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมจากหลายศาสนา จึงมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตที่เก่าแก่ ดังนั้นจึงต้องระมัดระวังผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาผลกระทบทางสังคมในการชดเชยของไทย 9A โดยศึกษาผลกระทบทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องด้วยแนวเส้นทางชดเชย 9A เป็นการวางแผนเส้นทางเบื้องต้นให้เห็นภาพขอบเขตโครงการในอนาคต จึงต้องศึกษาแนวชดเชยอย่างละเอียดเพื่อหลีกเลี่ยงชุมชนหรือสถานที่สำคัญ เพื่อลดปัญหาผลกระทบทางตรงที่จะเกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นศึกษาผลกระทบทางอ้อมหรือผลกระทบที่เกิดเป็นห่วงโซ่ของปัญหานั้น ๆ โดยการศึกษาให้ความสำคัญประสบการณ์ของนักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ นักวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ นักวิชาการทางด้านสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเอกสารผลการศึกษารัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปเป็นกรอบและทิศทางการหาข้อค้นพบสภาพปัญหา ที่นำมาซึ่งเหตุของผลกระทบทางสังคมในการดำเนินโครงการคลองไทย 9A เพื่อนำไปสู่การค้นหามลกระทบทางสังคม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมต่อประชาชนจังหวัดตรังต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่นำมาซึ่งต้นเหตุของผลกระทบทางสังคมในการดำเนินโครงการคลองไทย 9A
2. เพื่อศึกษาผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรมและวิถีดำเนินชีวิตในการชดเชยของไทย 9A กรณีศึกษาจังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) นำข้อมูลมาสังเคราะห์ วิเคราะห์ 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารรายงานการวิจัย บทความทางการศึกษาที่ได้จากการวิจัย ประวัติความเป็นมา ลักษณะโครงการและสภาพปัญหาของคลองปานามา คลองสุเอซ คลองคิล คลองนิการากัว และเอกสารประวัติความเป็นมา ลักษณะโครงการและสภาพปัญหาของการขุดคลองไทยแนว 9A

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญในการวิจัยด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง โดยลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 11 คน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการจำนวน 3 คน กลุ่มข้าราชการในพื้นที่จำนวน 6 คน อดีตข้าราชการจำนวน 1 คน และกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวจำนวน 1 คน และการประชุมระดมความคิด (Focus Group) จำนวน 2 ครั้ง และการศึกษาบริบทจังหวัดตรัง

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ผู้วิจัยศึกษาเนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยอย่างละเอียดแล้วบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยกำหนดคำถามออกเป็นแต่ละประเด็นให้ครอบคลุม และสอดคล้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา ผู้วิจัยเสนอแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ จากนั้นจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก และใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลที่ต่างกัน (Data Triangulation) นอกจากนี้ยังเน้นการตรวจสอบเส้าอื่น ๆ ได้แก่ เส้าด้านตัวผู้วิจัย (Investigator Triangulation) และเส้าด้านทฤษฎี (Theoretical Triangulation) โดยทำการตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกันจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่งที่มีความแตกต่างกัน จนกระทั่งข้อมูลที่ได้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมหรือข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว (Theoretical Saturation) (สฤงศ์ จันทวานิช, 2556)

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์และสรุปข้อมูล โดยวิเคราะห์สภาพปัญหาจากข้อมูลประวัติความเป็นมา จากคลองขุดในต่างประเทศ จำนวน 4 โครงการ วิเคราะห์จุดร่วมและจุดต่างของแนวคิดการสร้างคลอง ลักษณะคลอง สภาพปัญหาของแต่ละประเทศ โดยผู้วิจัยจะศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของคลองต่าง ๆ เพื่อนำมาคาดการณ์ปัญหาที่ต้องพิจารณาของการขุดคลองไทยแนว 9A

การวิเคราะห์สภาพปัญหาและผลกระทบทางสังคมของคลองไทย กรณีศึกษาจังหวัดตรัง นำลักษณะโครงการอ้างอิงผลการศึกษาของ (ประดิษฐ์ บุญเกิด และคณะ, 2560) ที่ใช้ผลักดันโครงการของกลุ่มสมาคมคลองไทยในการวิเคราะห์ และนำแนวทางกรอบแนวคิดผลกระทบทฤษฎีภูมิศาสตร์แวดล้อม แนวคิดการเปลี่ยนแปลงในการอธิบายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้ทราบถึงต้นเหตุหรือปรากฏการณ์ที่เป็นที่มาของผลกระทบทางสังคม โดยตั้งทิศทางของการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) อะไรคือเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดผลกระทบทางสังคม 2) ระบุความเชื่อมโยงของผลกระทบกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของกลุ่มคนกลุ่มต่าง ๆ และปฏิสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงแล้วสรุปตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาที่นำมาซึ่งต้นเหตุของผลกระทบทางสังคมในการดำเนินโครงการคลองไทย 9A มีดังนี้

1. ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ที่เกิดจากการก่อสร้างโครงการ

ผลการศึกษาพบว่า การสร้างหรือขุดคลองไทย เนื่องด้วยความลึกที่ขุดลงไปมีระยะความลึก 25 เมตร เป็นอย่างน้อย และความกว้างคลอง 400 เมตร ระยะทางยาวจากฝั่งอันดามัน จากชายฝั่งทะเลจังหวัดกระบี่ และจังหวัดตรังไปสุดที่จังหวัดสงขลาชายฝั่งทะเลฝั่งอ่าวไทย รวมระยะทาง 135 กิโลเมตร โดยอ้างอิงผลการศึกษาของ (ประดิษฐ์ บุญเกิด และคณะ, 2560) ผลจากการดำเนินการขุดคลองโดยใช้ระเบิด และการขุดคลองโดยใช้เครื่องจักร การขนย้ายดินที่เกิดจากการขุด คิวหินที่ได้จากไอเสียเครื่องจักรและรถที่ใช้ในการทำโครงการ อาจเกิดฝุ่นละอองขนาดเล็กในอากาศ ในระดับ PM 2.5 ได้ ซึ่งหากการกระจายไปสู่อากาศเกินค่าควบคุมของมาตรฐานของไทย จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้ที่ต้องใช้ชีวิตกลางแจ้ง หรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ กลางแจ้ง ถ้าต้องดำเนินชีวิตโดยการหายใจเอา PM 2.5 นาน ๆ ในช่วงระยะการดำเนินการก่อสร้างเป็นเวลา 7-10 ปี เป็นอย่างน้อย ผลกระทบเหล่านี้จะเกิดอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตของประชาชน

2. การสร้างท่าเรือน้ำลึกและการขุดคลองไทยกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางระบบนิเวศน์

ผลการศึกษาพบว่า โครงการคลองไทย 9A มีการสร้างท่าเรือเพื่อรองรับการขนถ่ายสินค้าจากเรือตรงตำแหน่งเริ่มต้นฝั่งอันดามันที่ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง กิจกรรมท่าเรือที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ โดยการเปรียบเทียบจากท่าเรือกันตัง มีประเด็นที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับการทำลายสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศน์ตรงนั้นเพื่อสร้างท่าเรือ เนื่องด้วยตำแหน่งการขุดคลองในทางทะเลมิใช่ทะเลน้ำลึก จึงต้องขุดพื้นที่ในทะเลให้ได้ความลึก 25 เมตรเป็นอย่างน้อย ออกไปเป็นระยะทาง 50 กิโลเมตร และต้องขุดแบบงูเลื้อยเพื่อมิให้น้ำทะเลพัดตะกอนมาถมที่ร่องขุด อีกทั้งกิจกรรมการเดินเรืออาจจะมีการรั่วไหลของน้ำมัน หรือเกิดอุบัติเหตุทางเรือ การเสื่อมของสภาวะแวดล้อมที่เกิดจากการทำกิจกรรมท่าเรือและการเดินเรือ การปล่อยควันทันพิษจากไอเสียเรือขนาดใหญ่ ของเสียจากท่าเรือและโรงงานอุตสาหกรรมที่เข้ามาเพื่อมาสนับสนุนเศรษฐกิจโครงการ สิ่งเหล่านี้ถ้าไม่สามารถควบคุมได้จะส่งผลเป็นวงกว้าง ส่งผลต่อเป็นแบบห่วงโซ่ปัญหา จากปัญหาหนึ่งไปสู่อีกปัญหาหนึ่ง

3. การขุดคลองไทยพาดผ่านแม่น้ำตรัง

ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบจากการขุดคลองไทยพาดผ่านแม่น้ำตรัง โดยอ้างอิงผลการศึกษาของ (ประดิษฐ์ บุญเกิด และคณะ, 2560) ตรงตำแหน่งตัดแม่น้ำตรังที่อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง มีประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบแม่น้ำตรัง การเปลี่ยนแปลงน้ำจืดเปลี่ยนเป็นน้ำกร่อยหรือกระทั่งน้ำเค็ม สัตว์น้ำที่อยู่ในน้ำจืดอยู่ไม่ได้ สัตว์น้ำเศรษฐกิจที่ประมงน้ำจืดให้การสนับสนุนให้เลี้ยงเพื่อประกอบอาชีพของชาวบ้าน ก็คงจะต้องเปลี่ยนการสูญเสียระบบนิเวศแบบฉับพลัน ส่งผลกระทบต่อมิติความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีความเกี่ยวเนื่องกับแม่น้ำตรัง

เช่น การทำประมงน้ำจืดแบบกระชังปลาที่อยู่ในแม่น้ำต้ง การใช้แม่น้ำต้งในการเกษตรต่าง ๆ ที่อยู่ติดแม่น้ำต้ง การใช้แม่น้ำต้งในการอุปโภคบริโภคของคนชาวคลองแม่น้ำต้ง

4. การเสียพื้นที่ทางการเกษตรจากการขุดคลองไทย 9A

ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบต่อการเสียพื้นที่การเกษตร เนื่องด้วยโครงการคลองไทย 9A อ้างอิงจำนวนพื้นที่ที่ต้องเสียไปอย่างน้อยทั้งเส้นทางการขุดคลองไทย โดยอ้างอิงผลการศึกษาของ (ประดิษฐ์ บุญเกิด และคณะ, 2560) ความกว้าง x ความยาวคลอง 400 เมตร x 135,000 เมตร เป็นจำนวน 54 ล้านตารางเมตร โดยผลการศึกษาเชิงเปรียบเทียบคลองนิการากัว ประเทศนิการากัว ออกกฎหมายเวนคืนที่ดินเพิ่มขนานกับคลอง 5 กิโลเมตร ทั้งนี้ข้อมูลของผู้ทำโครงการคลองไทยยังไม่ระบุชัดเจน ในการที่จะต้องเวนคืนของโครงการคลองไทยในประเทศไทยเพิ่มเป็นอีกจำนวนเท่าไร

5. เสียงที่เกินมาตรฐานที่เกิดจากการขุดคลองไทยโดยการใช้ระเบิดและเครื่องจักรขนาดใหญ่

ผลการศึกษาพบว่า เสียงที่เกินมาตรฐานที่เกิดจากการขุดคลองไทยแนว 9A เกิดจากเสียงจากการทำงานของเครื่องจักร เสียงจากการขนย้ายดิน และเสียงจากการใช้ระเบิดในการขุดคลอง เนื่องด้วยความคลุมเครือของวิธีที่ใช้ในการขุดคลองของโครงการคลองไทยแนว 9A ผู้วิจัยจึงอ้างอิงจากวิธีการขุดคลองของประเทศต่าง ๆ ทั้งคลองปานามา คลองสุเอซ คลองคีส และ คลองนิการากัว ล้วนเป็นคลองขุดที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยการใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่และระเบิดในการขุดทำร่องคลอง

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรมและวิถีดำเนินชีวิตในการขุดคลองไทย 9A กรณีศึกษาจังหวัดต้ง มีดังนี้

1. ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม

ผลการศึกษาพบว่า การที่มีการโยกย้ายคนในพื้นที่ทั้งชุมชน ส่งผลให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชนได้สูญหายไปด้วย โดยพบว่า ระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมที่ประชากรอาศัยอยู่ มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมประเพณีในพื้นที่ กรณีศึกษาเชิงเปรียบเทียบอย่างเช่น บ้านมตตะนอยยังมีวัฒนธรรมเผาะลา เป็นลักษณะพิธีกรรมขึ้นปีใหม่ของชาวบ้าน เนื่องจากพื้นที่มีมะพร้าวจำนวนมาก ซึ่งอาชีพของคนในพื้นที่เป็นชาวสวนมะพร้าว ก็จะมีการนำกะลามะพร้าวมาเผาเป็นกองใหญ่กลางหมู่บ้าน และตามทางเดินจะมีการจุดไฟตามเสาทางเดิน ในแต่ละบ้านจะมีการทำขนมทุกบ้าน เพื่อให้ได้เด็ก ๆ ในหมู่บ้านมาเคาะประตูเพื่อมาขอขนมซึ่งเป็นการเชื่อมสัมพันธ์ของแต่ละบ้าน ส่วนการเผากะลาจะเป็นกลอุบายในสมัยก่อนที่ลดขยะจากกะลามะพร้าวพื้นที่ศึกษาของโครงการ อ้างอิงผลการศึกษาของ (ประดิษฐ์ บุญเกิด และคณะ, 2560) ได้มีการศึกษาและเลือกพื้นที่เส้น 9A เบื้องต้น เป็นพื้นที่ที่ไม่มีชุมชนหนาแน่น เป็นพื้นที่ทำการเกษตรสวนยางสวนปาล์ม ประเด็นทางตรงที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมสังคมของคนในพื้นที่ได้รับผลกระทบในด้านวัฒนธรรมน้อย แต่ลักษณะโครงการคลองไทยเป็นโครงการขนาดใหญ่ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์เป็นปัญหาแบบห่วงโซ่การเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นหาค่าปากเมงซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้โครงการทำเรือคลองไทยและโครงการขุดคลองทางปากอ่าวอันดามันมากที่สุด มีความสำคัญเชิงสัญลักษณ์ของการท่องเที่ยวจังหวัดต้ง

กิจกรรมในพื้นที่หาดปากเมงที่เป็นจุดแลนด์มาร์คการท่องเที่ยว และเป็นจุดเชื่อมต่อการท่องเที่ยวทางฝั่งทะเลตรัง อีกทั้งเป็นพื้นที่จัดกิจกรรมประเพณีทางทะเลของจังหวัดตรัง เช่น งานเทศกาลหอยตะเภา เป็นงานเทศกาลที่มุ่งส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดขึ้นในราวเดือนพฤศจิกายนของทุกปีกิจกรรมในงาน อาทิ การแข่งขันเก็บหอยตะเภา หรือกระทั่งเทศกาลจัดงานกินอาหารทะเลต่าง ๆ เพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีความเป็นไปได้ที่จะได้รับผลกระทบทางระบบนิเวศน์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันของกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมพื้นที่ อีกทั้งประเพณีเทศกาลในชายฝั่งที่มีชื่อเสียงของจังหวัดตรัง เทศกาลวิวาทิใต้สมุทร ประเพณีจัดงานแต่งงาน หมูที่เป็นการแต่งงานใต้น้ำที่แนวปะการังของเกาะกระดาน จังหวัดตรัง ถ้ากิจกรรมการเดินทางเรือและกิจกรรมท่าเรือ หรือแม้กระทั่งการก่อสร้างการขุดคลองส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ในทะเลที่ควบคุมไม่ได้ก็จะทำให้เทศกาลวิวาทิใต้สมุทรที่ต้องพึ่งพาความสวยงามของธรรมชาติได้รับผลกระทบเช่นกัน

ประเด็นของฝุ่นละออง PM 2.5 ที่เกิดจากการสร้างโครงการ ซึ่งถ้าอยู่ในระดับสูงที่เป็นอันตรายต่อระบบหายใจ จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของชาวเมืองตรัง เนื่องด้วยวิธีป้องกันได้ดีที่สุดคือไม่อยู่ในกลางแจ้งที่มีค่าฝุ่นละออง PM 2.5 ในระดับอันตราย สิ่งนี้มีความเกี่ยวข้องต่อกิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรม เพราะกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมกลางแจ้ง ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมทางพุทธที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ กิจกรรมในวัด กิจกรรมวัฒนธรรมของพี่น้องมุสลิม เทศกาลกินเจของชาวตรังเชื้อสายจีน เทศกาลประจำปีของจังหวัดตรัง เช่น เทศกาลขนมเค้ก เทศกาลหมูย่างเมืองตรัง เป็นต้น

2. ผลกระทบทางด้านวิถีดำเนินชีวิต

ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นทางด้านวิถีดำเนินชีวิต มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ผลกระทบที่เกิดจากการย้ายถิ่นฐานจนต้องเปลี่ยนอาชีพใหม่ เพราะเสียพื้นที่ทำการเกษตรจากการเวนคืนของโครงการคลองไทยไป ประเด็นนี้ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ได้รับผลกระทบโดยตรง

2) วิถีชีวิตประมงชายฝั่งที่เป็นรูปแบบประมงพื้นบ้าน ได้รับผลกระทบจากระบบนิเวศน์ทางทะเลที่เปลี่ยนไป มีได้หลายระดับผลกระทบ เนื่องด้วยการขุดคลองเชื่อมทะเล 2 ฝั่งมหาสมุทรทำให้กระแสน้ำเปลี่ยน การเคลื่อนย้ายทางระบบนิเวศน์จึงเกิดขึ้น อีกทั้งความเสื่อมจากการก่อสร้างโครงการที่มีผลต่อทะเลและสัตว์น้ำ และเมื่อโครงการดำเนินการใช้กิจกรรมท่าเรือและการเดินเรือ ทำให้สภาวะแวดล้อมเสื่อมโทรมลง สัตว์น้ำที่เคยอยู่ใกล้ชายฝั่งมีความเป็นไปได้ที่จะน้อยลง

3) การโยกย้ายถิ่นฐานของคนนอกพื้นที่ที่เข้ามา มีวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนที่มาอยู่เป็นกลุ่มก้อน อาจเกิดวิถีการดำเนินชีวิตที่มีความหลากหลายมากขึ้น จนเสียความเป็นอัตลักษณ์วิถีชีวิตของชาวตรัง

4) โครงการคลองไทยขุดคลองตัดผ่านแม่น้ำตรัง ตรงตำแหน่งตัดแม่น้ำตรังที่อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง มีประเด็นที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับผลกระทบแม่น้ำตรัง ด้านน้ำจืดเปลี่ยนเป็นน้ำกร่อย หรือกระทั่งเป็นน้ำเค็ม สัตว์น้ำที่อยู่ในน้ำจืดไม่สามารถดำรงชีวิตได้ สัตว์น้ำเศรษฐกิจที่หน่วยราชการประมงน้ำจืดให้การสนับสนุนให้เลี้ยงเพื่อประกอบอาชีพของชาวบ้านต้องเปลี่ยนไป การสูญเสียระบบนิเวศน์แบบฉับพลัน

ส่งผลกระทบต่อมิติความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีความเกี่ยวเนื่องกับแม่น้ำตริง เช่น การทำประมงน้ำจืดแบบ
กระชังปลาในแม่น้ำตริง การใช้แม่น้ำตริงเพื่อทำการเกษตรต่าง ๆ ที่ติดแม่น้ำตริง การใช้แม่น้ำตริงในการอุปโภค
บริโภคของคนชาวคลองแม่น้ำตริง

5) ประเด็น PM 2.5 ฝุ่นละอองขนาดเล็กที่เป็นอันตรายต่อระบบทางเดินหายใจ ซึ่งเกิดจากการ
ก่อสร้างโครงการ เป็นประเด็นที่เป็นต้นเหตุที่กระทบต่อมิติสังคมหลายด้าน และในด้านขอบเขตผลกระทบ
ด้านวิถีดำเนินชีวิตเป็นประเด็นใหญ่มาก เพราะฝุ่นชนิดนี้แพร่กระจายเป็นวงกว้างครอบคลุมไปทั้งจังหวัดตริง
และจังหวัดอื่น ๆ เพราะการทำกิจกรรมหรือการดำเนินชีวิตทุกรูปแบบที่ต้องทำกลางแจ้งหรือพื้นที่โล่ง
จะได้รับผลกระทบทั้งหมด ซึ่งทางด้าน บุบผา ทองแท้ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาโยงใต้
ได้ให้ทัศนะต่อความเชื่อมโยงระหว่างปรากฏการณ์ฝุ่นละอองกับวิถีการดำเนินชีวิตว่า ประเด็น PM 2.5 ฝุ่นละอองนี้
ถ้าอยู่ในระดับสูงมาก ๆ เป็นอันตราย เนื่องจากความไม่คุ้นชิน หรือความไวต่อการแพ้ หรือสุขภาพของประชาชน
ส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันต่าง ๆ ทำได้ยากลำบากยิ่งขึ้น เพราะคนจะไม่ออกจากบ้าน หรือกระทั่งอยู่ไม่ได้
จนต้องย้ายถิ่นฐานออกไป อีกทั้งยังอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชาวสวนยาง เพราะในช่วงเช้ามีดก็ต้อง
ออกมารีดยางกัน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ทำกันมานาน รวมถึงกิจกรรมทางศาสนาที่ทำกิจกรรมในวัดเองก็ตาม
ถ้าคนออกนอกบ้านลำบาก กิจกรรมต่าง ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น ทำให้มีผลกระทบเป็นลูกโซ่หลายด้านแน่นอน
อีกประการหนึ่งเมืองตริงเป็นเมืองอาหาร เมืองประวัติศาสตร์อาหารหลากหลาย ถ้าในช่วงที่โครงการ
ดำเนินการแล้วก่อให้เกิดฝุ่นละอองขนาดเล็ก ก็อาจจะปนเปื้อนในอาหารเหล่านี้ได้ จากกระทบหลายด้าน
จึงต้องเปรียบเทียบดูว่าสิ่งที่มีอยู่เดิมกับที่โครงการที่จะทำ อันไหนสมเหตุสมผล และส่งผลกระทบน้อยที่สุด
(บุบผา ทองแท้, 2562)

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเหตุของปัจจัยที่นำมาซึ่งผลกระทบทางสังคม
วัฒนธรรมและวิถีดำเนินชีวิต จากการดำเนินโครงการคลองไทย 9A กรณีศึกษาจังหวัดตริง โดยแสดง
รายละเอียดได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของลักษณะโครงการวิธิดำเนินการโครงการที่เป็นต้นเหตุผลกระทบและผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรมและวิถีดำเนินชีวิตในการชุดคลองไทย 9A กรณีศึกษาจังหวัดตรัง

ลักษณะโครงการและวิธิดำเนินการโครงการที่เป็นต้นเหตุผลกระทบ	ผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรมและวิถีดำเนินชีวิต
<p>1) PM 2.5 ที่เกิดจากการก่อสร้างโครงการ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การชุดคลองโดยใช้ระเบิด ● การชุดคลองโดยใช้เครื่องจักร ● การขนย้ายดินที่เกิดจากการชุด ● คิวพิษที่ได้จากไอเสียเครื่องจักรและรถที่ใช้ในการทำโครงการ ● ฯลฯ 	<p>ผลกระทบด้านวัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พิธีทางศาสนาของวัด หรือกิจของสงฆ์ทำได้ลำบากขึ้น ● พฤติกรรมด้านวัฒนธรรมเปลี่ยนไปเนื่องด้วยไม่สามารถทำกิจกรรมกลางแจ้งได้ <p>ผลกระทบด้านวิถีดำเนินชีวิต</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ชีวิตประจำวันกิจกรรมกลางแจ้งเปลี่ยนไป ● การไปมาหาสู่กันลำบากขึ้น ● พฤติกรรมการทำงานเปลี่ยนไป ● มีความเสี่ยงต่อสุขภาพที่แย่งลง
<p>2) ทำเรื่อน้ำลึกลงและการชุดคลองไทยกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางระบบนิเวศน์</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ชุดร่องน้ำลึกลงในทะเลออกไปจากชายฝั่ง ● กิจกรรมทำเรื่อ ● อุบัติเหตุทางเรื่อ ● สร้างนิคมอุตสาหกรรม ● น้ำมันรั่วไหลจากเรื่อ ● ฯลฯ 	<p>ผลกระทบด้านวัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ประเพณีดั้งเดิมของชาวตรังชายฝั่งและเกาะแก่งเปลี่ยนไปเพราะระบบนิเวศน์เปลี่ยน ● สัญลักษณ์เมืองตรัง อย่างพะยูน ถูกคุกคามจากการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน์ <p>ผลกระทบด้านวิถีดำเนินชีวิต</p> <ul style="list-style-type: none"> ● วิถีประมงพื้นบ้านลดลง ● ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อยลง ● พฤติกรรมการทำงานเปลี่ยนไป
<p>3) ผลกระทบจากการชุดคลองไทยพาดผ่านแม่น้ำตรัง</p> <ul style="list-style-type: none"> ● น้ำจืดเป็นน้ำกร่อยหรือน้ำเค็ม ● ฯลฯ 	<p>ผลกระทบด้านวัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ไม่พบผลการศึกษา <p>ผลกระทบด้านวิถีดำเนินชีวิต</p> <ul style="list-style-type: none"> ● วิถีประมงน้ำจืดพื้นบ้านเปลี่ยนไป ● การใช้น้ำจืดอุปโภคบริโภคทำไม่ได้ ● วิธีการทำเกษตรสองฝั่งแม่น้ำตรังเปลี่ยนไป ● มีความเสี่ยงต่อสุขภาพที่แย่งลง

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงความสัมพันธ์ของลักษณะโครงการวิธีดำเนินการโครงการที่เป็นต้นเหตุผลกระทบและผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรมและวิถีดำเนินชีวิตในการชุดคลองไทย 9A กรณีศึกษาจังหวัดตรัง

ลักษณะโครงการและวิธีดำเนินการโครงการที่เป็นต้นเหตุผลกระทบ	ผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรมและวิถีดำเนินชีวิต
4) ผลกระทบจากการชุดคลองไทยการเสียพื้นที่ทางการเกษตร <ul style="list-style-type: none"> ชุดคลองผ่านพื้นที่การเกษตร สวนยาง สวนปาล์ม ฯลฯ 	ผลกระทบด้านวัฒนธรรม <ul style="list-style-type: none"> ไม่พบผลการศึกษา เพราะเป็นพื้นที่การเกษตร ผลกระทบด้านวิถีดำเนินชีวิต <p>วิธีการทำสวนยางสวนปาล์มเปลี่ยนไป</p>
5) เสี่ยงที่เกินมาตรฐาน ที่เกิดจากการชุดคลองไทย <ul style="list-style-type: none"> การทำงานของเครื่องจักร การขนย้ายดิน การใช้ระเบิดในการชุดคลอง ฯลฯ 	ผลกระทบด้านวัฒนธรรม <ul style="list-style-type: none"> พิธีทางศาสนาของวัด หรือกิจของสงฆ์ทำได้ลำบากขึ้น พฤติกรรมด้านวัฒนธรรมเปลี่ยนไป ผลกระทบด้านวิถีดำเนินชีวิต <ul style="list-style-type: none"> พฤติกรรมการทำงานหรือกิจกรรมของคนในพื้นที่เปลี่ยนไป มีความเสี่ยงต่อสุขภาพที่แยกลง

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย คลองไทย 9A : การศึกษาผลกระทบสังคม-วัฒนธรรม กรณีศึกษาจังหวัดตรัง สรุปได้ว่าโครงการคลอง 9A มีสภาพปัญหาที่เป็นต้นเหตุของผลกระทบ 5 ปรากฏการณ์ 1) ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ที่เกิดจากการก่อสร้างโครงการ 2) การสร้างท่าเรือน้ำลึกและการชุดคลองไทยกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ 3)การชุดคลองไทยพาดผ่านแม่น้ำตรัง 4) การเสียพื้นที่ทางการเกษตรจากการชุดคลองไทย 9A 5) เสี่ยงที่เกินมาตรฐานที่เกิดจากการชุดคลองไทยโดยการใช้ระเบิดและเครื่องจักรขนาดใหญ่ และสรุปได้ว่าผลกระทบทางสังคมในด้านวิถีดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมของจังหวัดตรังมีสาเหตุเกิดจากปรากฏการณ์ทั้ง 5 ปรากฏการณ์ มีผลกระทบที่เป็นลักษณะห่วงโซ่ของปัญหา และผลกระทบนั้นมีความหนักเบาตามความหนักเบาของปรากฏการณ์เช่นกัน เนื่องด้วยความไม่ชัดเจนของตัวโครงการพื้นที่ขอบเขตตำแหน่งของการชุดคลอง จากการศึกษาผลกระทบทางอ้อมที่ได้จากกรณีศึกษาเชิงเปรียบเทียบ และจากสิ่งที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว เป็นข้อสังเกตของผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อได้เห็นภาพของลักษณะโครงการผ่านประสบการณ์ตรงที่อยู่ในพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง คลองไทย 9A : การศึกษาผลกระทบทางสังคม-วัฒนธรรม กรณีศึกษาจังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 2 ข้อ ซึ่งค้นพบผลวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาที่นำมาซึ่งต้นเหตุของผลกระทบทางสังคม ในการดำเนินโครงการคลองไทย 9A กรณีศึกษาจังหวัดตรัง จากการศึกษาโครงการคลองไทยจะมีลักษณะ และสภาพปัญหาที่คล้ายคลึงกันกับคลองนิการากัว เนื่องด้วยมีปัจจัยร่วมที่คล้ายกันหลายมิติ เช่น ยุคสมัยที่ ดำเนินการสร้าง การยกระดับทางการเดินเรือ สภาพความหนาแน่นของเส้นทางเดิม (คลองปานามา) ที่เรือวิ่งผ่าน สภาพการเมืองในประเทศที่สามารถสั่งการและตัดสินใจจากส่วนกลางได้ อีกทั้งอิทธิพลการเมืองระหว่างประเทศ ที่สร้างสมดุลของเส้นทางการเดินเรือโลก ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศจีน หรือแม้กระทั่ง ลักษณะของคลอง วิธีการขุดคลอง หรือพื้นที่ภูมิศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดลหทัย จิรวิวรรธน์ (2559) ที่ได้รวบรวมประวัติความเป็นมา ลักษณะการสร้างโครงการขุดคลอง และสภาพปัญหาของการ ขุดคลองของต่างประเทศ เป็นที่มาของปรากฏการณ์สภาพปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ผลที่ได้จากการศึกษา 5 ปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินโครงการคลองไทย 9A กรณีศึกษาจังหวัดตรัง จะนำมาสู่ซึ่งการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบทางสังคมของจังหวัดตรัง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรมและวิถีดำเนินชีวิตในการ ขุดคลองไทย 9A กรณีศึกษาจังหวัดตรัง ทฤษฎีแวดล้อมทางภูมิศาสตร์เชื่อว่า สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ลักษณะของพื้นที่ ตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ เป็นตัวกำหนดการจัดระเบียบ และสภาพต่าง ๆ ในสังคมโดยตรง นิสัยใจคอและความเจริญของสังคมจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับสาเหตุทางภูมิศาสตร์ สังคมมีสภาพความเป็นอยู่ต่างก็เพราะสภาพภูมิศาสตร์ไม่เหมือนกัน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มักมีขอบเขตจำกัด เพราะดินฟ้าอากาศเป็นตัวกำหนด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548) กล่าวถึง ปัจจัยของสังคมนอกจากตัวปัจเจกแล้ว สภาพภูมิศาสตร์ที่อยู่อาศัยจะเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของสังคมบริเวณนั้น ๆ เช่น สภาพภูมิศาสตร์ที่อยู่อาศัยของชุมชนอยู่ติดชายฝั่งทะเล วิธีการดำเนินชีวิต อาชีพ องค์ความรู้ของปัจเจก ลักษณะนิสัย จะเชื่อมโยงกับวิถีประมงหรือเกษตรกรรมที่เชื่อมโยงกับทะเล องค์ความรู้ที่ก่อขึ้นใน ภูมิแวดล้อมนั้นก็จะมีหนี้ออกจากวิถีชีวิตที่ต้องดำรงอยู่ หรือถ้าภูมิศาสตร์แวดล้อมเป็นคนเมือง มีเทคโนโลยี มีความเจริญของตึก อาคาร วิธีการดำเนินชีวิต องค์ความรู้ ก็จะเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง เป็นรูปแบบการเชื่อมโยงกัน ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษา 5 ปรากฏการณ์ จะนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบของสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ที่เป็นลักษณะห่วงโซ่ของปัญหาและผลกระทบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) การศึกษาวิจัย คลองไทยแนว 9A : ผลกระทบทางสังคม-วัฒนธรรม กรณีศึกษาจังหวัดตรัง พบว่า ชาวบ้านในจังหวัดตรังส่วนใหญ่ที่เป็นระดับเกษตรกร ชาวประมง ท้องเที่ยวท้องถิ่น และผู้ประกอบการรับจ้าง

ไม่ทราบเรื่องการขุดคลองไทยแนว 9A ที่จังหวัดตรัง จึงควรให้รัฐบาลเร่งทำการศึกษาและนำข้อมูลที่สามารถเข้าใจได้ง่ายมาเผยแพร่ ทั้งผลกระทบทางบวกและผลกระทบทางลบของโครงการ ก่อนที่จะขับเคลื่อนหรือดำเนินโครงการ

2) การศึกษาผลกระทบทางสังคม ควรจะศึกษาในเชิงบูรณาการทุกด้านและมีการรับฟังทั้งฝั่งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยของการดำเนินโครงการคลองไทยแนว 9A เพื่อมิให้เมื่อมีการดำเนินการไปแล้วเกิดการต่อต้านหรือถ้ามีข้อสรุปว่าโครงการมีผลเสียมากกว่าผลดี ก็ควรที่จะไม่ดำเนินโครงการเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มทุนหรือกลุ่มบุคคลผู้แสวงหาประโยชน์

3) ไม่ควรสร้างความขัดแย้ง เนื่องด้วยในการทำวิจัยพบว่า มีบางกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการขุดคลองได้นิยามกลุ่มคนที่สนับสนุนโครงการนี้ว่า คลองไทยลิซึ่ม (Klongthailism) และสร้างวาทกรรมให้เกิดความเกลียดชังและแบ่งพรรคแบ่งพวก

4) การที่ผู้ทำโครงการมุ่งเฉพาะด้านของความสำเร็จที่จะให้โครงการเกิดขึ้นได้ โดยใช้วิธีการบวนการที่ไม่มีความจริงใจต่อภาคประชาชน หรือการจัดตั้งกรรมการดูแลเรื่องผลกระทบในรูปแบบปกปิดข้อมูลเมื่อโครงการได้ดำเนินโครงการสร้างก็มักจะเกิดปัญหาตามมา เพราะมีผู้ได้รับผลกระทบโดยไม่ได้เตรียมความพร้อมไว้ก่อน ฉะนั้นในการดำเนินโครงการควรดำเนินไปด้วยความจริงใจ โปร่งใสทางข้อมูลทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน

5) ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของผลกระทบทางสังคมของโครงการคลองไทยแนว 9A จึงทำการศึกษาและรวบรวมผลกระทบทางสังคม ดังนั้นผู้ขับเคลื่อนโครงการหรือรัฐบาลที่จะทำโครงการควรศึกษาและนำไปใช้ประโยชน์ในการลดผลกระทบให้น้อยลงหรือหมดไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรจะทำการศึกษาเชิงลึกในเส้นทาง 9A เพื่อประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และวิเคราะห์ความคุ้มค่าและความเป็นไปได้ของโครงการ

2) ควรมีการศึกษาเชิงลึกในทุก ๆ ด้าน ทั้ง ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านความมั่นคงรวมถึงศึกษากับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้ทราบข้อมูลในทุกมิติ ที่สามารถนำมาใช้ในการพิจารณาดำเนินโครงการที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการวิสามัญฯ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2548). รายงานของคณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการขุดคลองคอคอดกระ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

ดลหทัย จิรวีวรรณ. (2559). คลองไทย : ประเด็นที่ต้องพิจารณาและการเตรียมความพร้อมด้านกฎหมาย วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายการค้าระหว่างประเทศ. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุบผา ทองแท้. (2562). พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาโยงใต้. *สัปดาห์วิชาชีพ*. ตุลาคม, 18.

ประดิษฐ์ บุญเกิด และคณะ. (2560). *คลองกระ-ไทย : มรดกทางยุทธศาสตร์ของชาติ*. กรุงเทพฯ : ฟองทอง
เอ็นเตอร์ไพรส์.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2548). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หน่วยที่ 1-7*.
พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุภางค์ จันทวานิช. (2556). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.